

Kadınlar sokakları terk etmeyecek

Röportaj: Süheyla Ağkoç

Bu sayımızda Pandemi döneminde çok ses getiren İstanbul Sözleşmesi etkinliğini organize eden kurumlar arasında yer alan Kadınlar Birlikte Güçlü ekibinden Tülay Korkutan ve Nazlı Andan ile Zoom üzerinden röportaj yaptık.

Kişisel sürecinizi, Kadınlar Birlikte Güçlü'nün bugün geldiği noktayı, kısaca anlatır mısınız?

Tülay Korkutan (T.K.): Ben Kadınlar Birlikte Güçlü (KBG)'nin kuruluş sürecinde yer aldım. KBG'nin yapı taşları 2014 yılında kuruldu. 2014'de Kadın Cinayetlerine Karşı Acil Önlem Grubu vardı ve epey kampanya örgütlendi. Sonrasında İstanbul'da bir platform olsun mu, olursa ilkeleri neler olsun, gibi tartışmalar yürütüldü. Yaşanan çeşitli saldırılar üzerine KBG bir slogan olarak ortaya çıktı ve sonrasında da bir oluşum olarak kaldı. İçerisinde çeşitli partilerden, kadın örgütlerinden, feminist gruplardan, sendika ve odalardan kadınlar ve bağımsız feminist kadınlar var. Ben de Kırkyama Kadın Dayanışmasından doğru KBG'nin içerisindeyim. Şimdi hem İstanbul Sözleşmesi kampanya grubu hem de KBG olarak ortak mücadeleye yürütmeye çalışıyoruz.

Nazlı Anan (N.A.): Ben 2016 döneminde girdim. Feminist Mekan'da kalabalık olarak bir araya geldiğimiz dönemlerdi. Uzun soluklu tartışmalardan sonra bütün kadınların akıl gücüyle KBG sloganı türedi. O günden bugüne saldırılar hız kesmeden devam ettikçe kadınlar, bu platform altında, birçok ile de örnek olan çeşitli örgütlenmeler, sokak eylemleri yaptılar. Türkiye Kadın Buluşması organize edildi. Ben de Kadın Zaman Derneği'nden doğru

KBG içinde yer alıyorum.

Kadınlar talep etmekten, bir araya gelmekten, sokağa çıkmaktan... neden vazgeçmiyorlar?

T.K.: Hem Türkiye'de hem de dünyada, kadınların bedenine, haklarına, kimliklerine, kazanımlarına saldırılar söz konusu. Buna paralel olarak dünyada da, Türkiye'de de kadınlar uzun zamandır sokakları terk etmiyor. Zaten tarihsel olarak da hep böyle yaşanmış; kazanımlara dönük saldırılarda da, savaşlara karşı barış talebinde de kadınlar hep sokaklarda olmuş. Günümüzde de kadınlar, yaşamlarına dokunan, kadın düşmanı ve cinsiyetçi politikalara tüm birikimleriyle karşı koymak için sokakları terk etmiyor. AKP iktidarı ile birlikte, özel hayatımıza, yaşamımıza çok ciddi bir saldırı söz konusu. Her gün erkek şiddeti sonucu yaşamını

ytiren kadınlar var. Çocuk istismarı arttı. İstanbul Sözleşmesi, 6284 gibi yaşam güvencelerimize, kadınların mücadelesi ile kazanılmış haklarımıza dönük çok ciddi saldırılar var. Kadınların sokakları terk etmemesi, yaşamımıza dokunan yoğun saldırılarla alakalı diye düşünüyorum. Hem siyasi iktidar, hem de erkekler her yerde kadınların bedenlerini, yaşamlarını ağızlarına alıp, buradan politikalar üretiyorlar. Bu da aslında bizi sokağa iten, sokakta sesimizin yükseldiği bir yere denk düşüyor. Çünkü sadece bu son süreçte değil 8 Mart'larda, 25 Kasım'larda, OHAL sürecinde de kadınlar kitlesel olarak sokaklardaydı. Bu da koşullar ne olursa olsun kadınların sokakları terk etmediğini, etmeyeceğini gösteriyor.

Pandemi sürecinde de kadınlar fiziksel mesafeyi, korunma önlemlerini dikka-

Dr. Hekim Sözü Yayın Kurulu Üyesi

te olarak sokaklara çıktı. Türkiye'nin çeşitli yerlerinde sokaklardaydık. Çünkü pandemi de eşitsiz yaşandı. Hem sınıflar açısından eşitsiz yaşandı, hem de toplumsal cinsiyet eşitsizliği daha da derinleşti. Bu dönemi de eşit yaşamadık erkeklerle. Yeniden üretim süreci pandemi koşullarında arttı. Ev içinde yaşayanların bakımı, salgından korunması da kadınlara kaldı. Pandemiyle bir kez daha derinleşen işsizlik, güvencesizlik kadınları çok ciddi etkiledi. Çoğu kadın işsiz kaldı, işine gidemedi. O yüzden bizler Koronada da Kadınlar Birlikte Güçlüyüz, dedik; bu süreci de birlikte, yan yana gelerek, mücadele ederek atatabiliriz, diye düşündük. Ve sokakları kendi

rın hayatlarına yönelik saldırılar söz konusuken onları kurtaracak şey de bir araya gelme duygusuydu. KBG de benzeri duygularla birçok farklı örgütün, bireyin bir araya gelerek oluşturduğu bir platform. OHAL dönemi ve pandemi döneminde de kadınların hayatlarına yönelik ciddi saldırılar oldu. OHAL'in ertesi günü minibüste, sokakta şort giyen kadınlara saldırılar başladı. O günlerde kadınlar OHAL'e rağmen "hayatlarımıza sahip çıkıyoruz" diyerek sokağa çıktı. Pandemi döneminde ev içi şiddet arttı. Kadınlar yine hayatlarına ve kazanımlarına sahip çıkmak için hemen sokaklara çıktı. Kadınlar bir saldırı söz konusu olduğunda ne yapmaları gerektiğini bu zamana kadar yaşadığı pratikten

dediğimiz o sistemin kendisi böyle bir hat çiziyor. Kadınları kendi bedenlerini kontrol edemez hale getiriyor; doğurup doğurmayacağına bile devlet ya da erkek devlet karar veriyor. Onun dışında kıyafetinden, gece evde olup olmama haline, kaçta eve geldiğine, çalışıp çalışmayacağına kadar müdahale ediyor.

AKP açısından da durum farklı değil. İlk başlarda ileri demokrasi diyerek herkese gülcük dağıttılar ama hızla hem neo-liberal politikaları hayata geçirdiler, hem de kadınların kazanımlarına ciddi saldırılar oldu. 2012'de kürtajı yasaklamaya çalıştılar. Ama çok ciddi bir tepki aldı kadınlardan; sokaklar hiç terk edilmedi, "benim bedenim, benim kararım" denildi. Kadınların tepkisi üzerine geri çekmek zorunda kaldılar. Bizlerin gerçekten yaşam güvencesi olan İstanbul Sözleşmesi, uzun bir zamandır imzalanmış olmakla birlikte zaten uygulanmıyordu, şimdi de kaldırılmaya, değiştirilmeye çalışılıyor. Erkek şiddeti AKP ile birlikte neredeyse yüzde 1400 artmış durumda. Siyasi iktidar çıkıp "kadınla erkek eşit değildir" diyor, "eşit değiliz, ben istediğimi yapabiliyim" diye erkekler güç alıyor. Erkek şiddeti de tamamen paralel bir şekilde artmış oluyor. "Kadın mıdır kız mıdır" deniyor, babalar kız çocuklarını denetlemeye çalışıyor. Ya da 3-4 çocuk doğuracaksın diyor... Aslında sistematik bir saldırı söz konusu ve bu saldırı ile birlikte erkek şiddeti de artıyor.

Yani bunlar zincir aslında, İstanbul Sözleşmesini gündeme getirmeleri de devamı. Ancak, mücadele ile bir şey yapamadılar, geri adım attılar. Şimdi maddelerini tartışıyorlar. Meclis açıldı, şimdi başka tartışmalar açığa çıkacak. Yani hem devletin hem erkek egemen sistemin iş birliği üzerinden kazanımlara ve haklara dönük çok ciddi saldırılar söz konusu.

İstanbul Sözleşmesi neden gündeme geldi, ne derdi var hükümetin İstanbul Sözleşmesiyle?

N.A.: Hükümetin İstanbul Sözleşmesinden ziyade kadınlarla derdi var. İstanbul Sözleşmesi aslında kadınları ilgilendiren önemli bir yasa olduğu için gündemde. Aile kurumu üzerin-

yaşamımızın garantisi olarak gördük; bu konuda bir adım bile geri atmadık.

N.A.: Evlerin kadınlar için hiçbir zaman güvenli ortamlar olmadığını biliyoruz. Kadınların kendi evlerinde bile güvende olmadığı, katledildiği bir dönemde, yaşamak istiyoruz! diye haykırdığımız, özgürce yaşama talebini dillendirdiğimiz alanlar olarak sokakları seçtik.

Bırakın ülkeyi dünyanın yaşadığı her olağanüstü durumda ilk başta saldırılan kesim hep kadınlar oldu. Kadınlar da haklarına, yaşamlarına sahip çıkmak için sokakları hiçbir zaman terk etmediler: Bu zamana kadar elde edilen haklar da aslında sokakta bir araya gelerek, birlikte güçlenerek kazandığımız haklar oldu. KBG aslında biraz bu durumun sonucunda açığa çıkan bir şey. Çünkü kadınla-

biliyor. Bu nedenle İstanbul Sözleşmesi gündeme geldiğinde de sokaklara çıktık. Bunun bizim için çok önemli olduğunu vurguluyoruz her defasında.

Kadınların uzun yıllardan beri verdiği mücadeleler ile elde ettiği kazanımlarda bir geriye gidiş var mı? Bu sistematik bir şey mi?

T.K.: Aslında senin de dediğin gibi sistematik bir durum söz konusu ve sadece Türkiye'ye özgü bir durum da değil. Sağ-muhafazakar iktidarların olduğu ülkelerde bu saldırıları görüyoruz. Örneğin Polonya'da 2016'da sağ iktidar kürtajın yasaklanması üzerinden bir politika izledi. İktidarlar kadın düşmanı politikalarını yürütürken, kadınları aileye, buldukları kurumlara, kendilerinin çizdiği sınırlara sıkıştıran bir politika izliyorlar. Yani patriarka

den kadınların hayatlarına müdahale etmeye çalışıyorlar. Çalışan kadınların, erkekleri işsiz bıraktığını, çocuk yapmak istemeyen kadınların yarım kadın olduğunu vurgulayarak kendilerinin çizmiş olduğu politikayı kabul ettirmeye çalışıyorlar. Aile üzerinden çok ciddi saldırılar oldu İstanbul Sözleşmesine karşı. Sözleşmenin hiçbir maddesinde aileyi yıkacak bir kavram olmamasına rağmen buradan vurmaya çalışıyorlar. Oysa ev içi şiddete çok detaylı değinilmiş ve cinsiyet belirtilmeden ev içi şiddet uygulayanların çok ciddi oranlarda cezalar alması gerektiği söylenmiş. İstanbul Sözleşmesinin uygulandığı ilk yıla baktığımızda, gerçekten kadın cinayetlerinde, kadına yönelik şiddette çok ciddi oranda azalma oldu. Fakat uygulanmaması devreye sokulduğu anda cinayetlerde ve şiddet vakalarında tekrar artış olduğu gözlemlendi. Tamamen devletin kadını köleleştirmek istemesinden kaynaklı İstanbul Sözleşmesine bir saldırı var. Aslında ülkeyi yönetme noktasında ciddi sorunların olduğunu gösteriyor biraz bu durum.

Yürüttüğümüz kampanyada İstanbul Sözleşmesinin uygulanması gerektiğini vurguladık ve sokaklara çıktık. Fatma Altınmakas kendisine tecavüz eden kaynını karakola gidip şikayet ettiğinde Türkçe bilmediği için ifadesini almadılar ve geri gönderdiler. Kadın kendi evi içerisinde eşi tarafından katledildi. Savaş döneminde ya da diğer OHAL dönemlerinde de sözleşmenin mutlaka uygulanması gerektiği, aynı zamanda kişi dil bilmiyorsa mutlaka tercüman desteğinin sağlanması gibi gerçekten katliamların önüne geçebilecek çok ciddi maddeler varken bunun uygulanmaması devletin kadın üzerindeki tutumunun göstergesidir.

Türkiye’de adaletin işleyişi ve cezasızlık süreçlerinin kadın cinayetlerindeki yerine dair neler söylersiniz?

N.A.: Sözleşmenin uygulanmaması ile birlikte, cezasızlık söz konusu oluyor. Örneğin, Musa Orhan’ın İpek Er’e tecavüz etmesi ve şu an serbest olması. Bunlar gibi binlerce tahrik indirimleri, kravat indirimleri vs. yaşanıyor. Aynı şekilde Emine Bulut’un öldürülmeden 4 saat önce karakola gidip şikayette bulunmasına rağmen hiçbir tutanak

tutulmadan geri gönderilmesi, polislerin kovuşturmaya yer yok denilerek görevlerine iade edilmesi gibi bir çok cezasızlık söz konusuken İstanbul Sözleşmesine saldırılmasına çok şaşır-mamak gerekiyor.

T.K.: Haklarımıza ve kazanımlarımıza dönük nasıl bir sistematik tutum varsa, aynı şekilde erkek şiddeti, çocuk istismarı, taciz, tecavüz gibi olaylarda da benzeri bir yaklaşım var. Cezasızlık politikasını bilerek ve isteyerek uyguluyorlar. Adalet mekanizması tamamen ortadan kalkmış durumda.

Kadınlar haklarını, dolayısıyla 6284’ü kullanıyor, karakola gidiyor ancak karakoldaki kolluk “bir kereden bir şey olmaz” diyerek kadınları eve gönderiyor. Adalet mekanizması kadınların ulaşabileceği şekilde işlemiyor. Kadınları güvenceye alan, güçlendiren, erkek şiddetine karşı güç veren bir yerde durmuyor. Kadınlar ev içine, şiddetin, tacizin, tecavüzün yaşandığı evlere tekrardan gönderiliyor. Pande-mide çok yaşadık “zaten salgın süreci var, biz şimdi nasıl ilgileneceğiz, şikayet etsen ne olacak, çok uğraşacaksın, dava açacaksın, 2-3 sene sürecek, aileni bozma” vb. Bu durumda kadın tekrar şiddet dolu o evin içine girmek durumunda kalıyor. Çünkü İstanbul Sözleşmesinin yükümlülükleri yerine getirilmiyor. Eğer uygulansa kadınlar şiddet karşısında kendilerini güçlü hissedecekler. Son zamanlarda adaletin arandığı yer sosyal medya. Kadın karakola gidiyor, hiçbir yapılmıyor, eve gönderiliyor. Bir tane video çekiyor,

“ben bunları yaşadım, artık yeter” diyor, sosyal medyanın çeşitli araçlarında paylaşıyor. Oradan bir kitleselliğe ulaşıyor, kadın örgütlerinin, kadınların dayanışmasıyla bir ses oluyor. Sonra savcı hemen o erkeği alıyor. Tutukluyorsa, tutukluyor, yoksa bırakıyor. Ama sosyal medyaya ulaşamayan bir sürü kadın var. O zaman sosyal medyayı kullanmadığı için oraya adalet gitmeyecek ya da o kadın haklarını kullanamayacak mı?

Diğer yandan mesela ölmek için öldürmek zorunda kalan kadınlar var, feminist avukatlar davaları takip ediyor. Her şey ortada, ölmek üzereyken, can havliyle öldürmek zorunda kalmış. Ama müebbet hapis cezası alıyor. Hülya Halaçkay mesela. Tecavüz ediliyor, evli olduğu adam tarafından. Bir gece içkili bir şekilde eve geliyor, kadına tecavüz ediyor ve eline bıçak alıyor kadını öldürmek üzereyken, kadın can havliyle adamı öldürüyor, öldürmek zorunda kalıyor. 15 yıl hapis cezası aldı. Orada da kadınlara bir mesaj veriliyor; şiddet görebilirsin, taciz edilebilirsin, tecavüz edilebilirsin ama erkeğe dokunamazsın. Ama erkek, kadını öldürüyor, tecavüz ediyor cezalandırılmıyor, yargılanmıyor ya da aklanıyor. Çocuk istismarı yaşanıyor aynı şekilde. Adam gidiyor adliyede çok seviyordum, perişanım, pişmanım diyor, zaten kravat da takmış oluyor; iyi hal indirimi alıyor. Kadınlar kendilerine çizilen yaşamın dışına çıktığında, boşanmak istediğinde, çocuk yapmak istemediğinde, hayır dediğinde erkek şiddetiyle karşılaşiyor.

En son İnfaz Yasasında, çocuk istismarının affı meselesinde, tacizin, tecavüzün ve erkek şiddetinin affında da gördük. Devletin yöneticileri oturup biz tacizcileri, tecavüzcüleri, kadınları öldürenleri nasıl aklarız, nasıl affederiz diye kanun çıkarmaya çalışıyorlar.

OHAL kelimesi çok geçti konuşmalarımızda. OHAL ve kadınlara ilişkin biraz konuşabilir miyiz?

N.A.: OHAL, kadın kurumlarına yönelik saldırıları, yüzlerce kadın derneğinin kapatılmasını, kadın eş başkanların tutuklanmasını, kayyumlarla birlikte belediyelerin kadın kurumlarının başlarına erkeklerin getirilmesini, belediyelerin açmış oldukları kadın sığınma evlerinin kapatılmasını ya da kadınların sokaklarda giydikleri kıyafetten dolayı saldırıya uğramasını hatırlatıyor bizlere. Pandemi döneminde de belediyelerin yapmış olduğu kadın çalışmalarına hatta eş başkanlığa saldırı söz konusu oldu. Bu nedenle OHAL'in kadınlar için çok şey ifade ettiğini düşünüyorum. OHAL döneminde de sokağa çıkma ve farklı kadın kurumlarını bir araya getirme noktasında kadın dayanışmasının önemli olduğunu görüyorum.

T.K.: OHAL, savaş, pandemi gibi süreçler de eşitsiz yaşıyor genellikle kadınlar ve çocuklar açısından. OHAL de tüm baskı ortamlarında olduğu gibi, kadınların ve çocukların daha çok şiddet görmesine ve bu şiddete karşı savunmasız bırakılmasına neden oluyor. Kadınları güçlendiren, hakları için kadınlarla birlikte mücadele eden kadın derneklerinin, çocuk derneklerinin kapatılması kadınları da çocukları da savunmasız bırakıyor. Ve şiddet artırıyor. Aynı şekilde gözaltılar, tutuklamalar oldu ve cezaevlerinde de OHAL süreci başka yaşandı. Şiddet evlerde de arttı. İstanbul Sözleşmesi zaten uygulanmıyor, OHAL gibi durumlarda daha uygulanamaz hale gelmiş oldu. Aslında bizim OHAL'de sokakları terk etmememizin bir nedeni de bu.

Son olarak Kadınlar Birlikte Güçlü' de göze çarpan birlikte ve güçlü kelimelerinden yola çıkarak, birlikte hareket etmenin, dayanışmanın önemi ne değişebilir misiniz?

T.K.: Kadınların dayanışması, mesela

birlikte güçlü sloganı ve oluşumun kendisi, birçok kadına, kişisel olarak bana da güç veriyor. Bizim çeşitli farklılıklarımız var. Doktor kadınız, hemşireyiz, işçi kadınız, ev işçisiyiz, farklı yaşamlarımız var. Ancak ortaklaştığımız yer kadın olmamızdan kaynaklı yaşadıklarımız. Benim yaşadıklarım tek başına sadece bana özgü değil. Evimde yaşadığım, sokakta yaşadığım, iş yerinde yaşadığım, erkek şiddeti sadece bana yönelik değil, Tülay'ın, Süheyla'nın, Nazlı'nın sorunu değil, bütün kadınların sorunu, hepimiz aslında aynı şeyi yaşıyoruz. O yüzden de yan yana gelmemiz ve ortak mücadele etmemiz lazım. Bu yolla güçlenen, mücadele ile tanışıp, mücadele ile kendisini var eden bir çok kadın var. Sokakta olmasına da, aktif bir siyaset yürütmesine de gerek yok. O güçten haberdar olmak kadınların kendilerini daha güçlü hissetmesini sağlıyor. O oluşumun, o dayanışmanın varlığı kadınlara güç veriyor.

Mesela en son Las Tesis dansı yapıldı Şili'de ve dünyanın birçok yerinde kadınlar dans gösterisi yaptı. İstanbul'da Beşiktaş'ta ve çeşitli yerlerde yapıldı. Dünyanın bir ucunda Şili'deki kadının hissettiği şey ile benim burada hissettiğim aynı. Tecavüzcü sensin, tacizci sensin derken aslında ben de burada aynı kişiye, aynı kuruma, aynı erkeklerle söylüyorum. Çünkü erkek şiddeti ortak bir yerde duruyor. Bu nedenle yan yana gelme, güçlenme, birlikte mücadele etme kadınların yaşamını değiştiriyor. Kadın mücadelesi, feminist mücadele, bizlerin yaşamlarına değdikçe, hayatlarımız, hayata bakış açımız değişiyor. Bu dayanışmanın verdiği güçle oluyor. O yüzden de kadınların güçlenmesi, kadınların yan yana gelmesi ile mümkün. Açıkçası erkekliği, erkek egemenliği, patriyarkayı değiştirmek, yıkmak ana hedefimiz ama öncesinde de kadınların güçlenmesi, kadınların yan yana gelmesi, kendi farkındalığının bilincine varması çok önemli. Benim yaşamım da öyle; kadın mücadelesiyle, feminist mücadele ile buluşmam, benim hayatımı değiştirdi, beni değiştirdi, beni sokakta var etti. Ev içinde de kendi haklarımı savunmama neden oldu. Bu dayanışma ağı, bu yan yana gelme, sokakta olma, birlikte tartışıyor olma,

kadın dayanışması birçok kadına güç veriyor. Tek başımıza yapabileceklerimizin sınırı var, bizleri yaşatan kadın dayanışması oluyor. Kadın dayanışması yaşıyoruz.

Diğer yandan genç kadınlar arasında yan yana gelme, farklılıkları ile bir arada olma konusunda ciddi bir farkındalık söz konusu. Bu farkındalıklarına, iletişim ağlarına baktığımızda kolektif olmayı mümkün kılan çeşitli olanakları görüyoruz. Genç kadınların arasında var olan dayanışmayı kadın mücadelesinin ve feminist mücadelenin varlığı etkiliyor. 8 Mart'ta gelen kadınların da çoğunluğu genç kadınlar. Bu hepimize gelecek açısından da umut veriyor.

N.A.: Pandemi döneminde yapılan anketlerde "herhangi bir kadın mücadelesinde yer alıyor musunuz" sorusuna hayır cevabı veren kadınlar bile kadın dayanışmasının, bir kadın hareketliliğinin aktif olması gerektiğine yüzde 90 oranında olumlu cevap vermişti. Aslında mücadele içinde yer almayan kadınların bile, bu bir arada olma halinden güçlendiğini görebiliyoruz. Son zamanlarda sosyal medyadan kadınların kendileri için diğer kadınlardan destek istemesi, birliktelik vurgusu yapması çok önemli. Buradan kadın mücadelesinin bizi ne kadar güçlendirdiğini de görmüş oluyoruz. Herhangi bir kadın hareketi içerisinde yer almayan kadınlar için de bu böyle.

Ben sona yaklaşmışken TTB'ye çok teşekkür etmek istiyorum. Gerçekten bu süreçte gece gündüz demeden çalıştınız ve bizlerin sağlığı için çok emek sarf ettiniz. O yüzden size ve tüm hekimlere teşekkür etmek isterim.

T.K.: Ben de son olarak TTB'ye saldırıların söz konusu olduğu bu günlerde hekimlere ve TTB'ye saygılarımı iletiyorum. Bu zor süreçte çok emek harcadınız. Büyük çaba içinde oldunuz, hastalara baktınız. Yaşamını yitiren sağlık emekçileri de oldu, onları da anmış olalım. Emeginize sağlık diyorum.

Ben de sizlere hem röportaj için hem de ölü toprağı serpilmiş bu ülkenin sokaklarında danslarınızla, kabkabalılarınızla, metinlerinizle, sloganlarınızla, tüm varlığınızla yer aldığınız için çok çok teşekkür ediyorum.